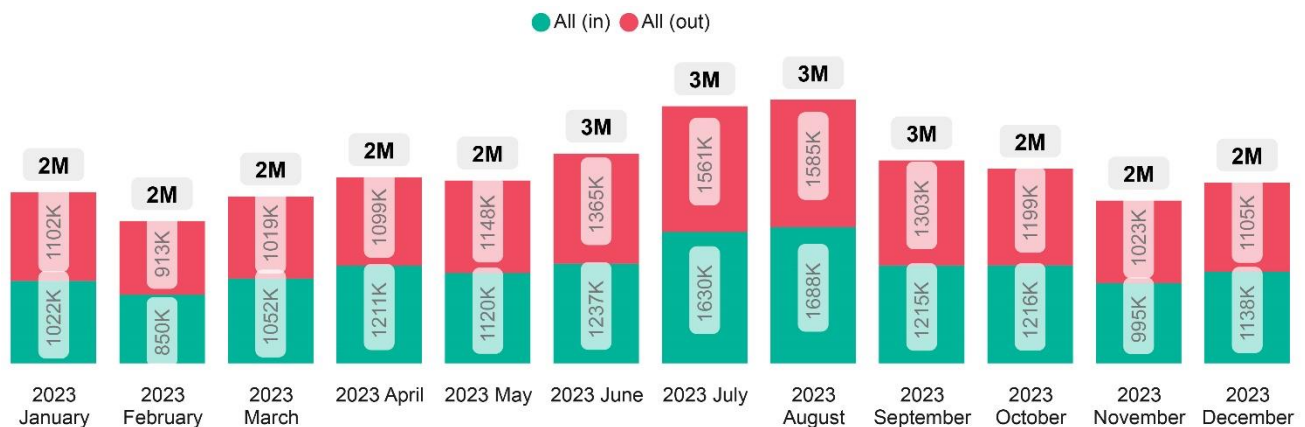

З середини березня 2022 року УВКБ ООН та його місцеві НУО-партнери «Право на захист», НЕЕКА та «Десяте квітня» провели прикордонний моніторинг на 30 пунктах пропуску між Україною та Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та Молдовою. Групи моніторингу кордону надають інформацію, правову допомогу, консультації з питань захисту та соціальну підтримку людям, які виїжджають з України в пошуках міжнародного захисту, або тим, хто повертається в Україну.

1. ПЕРЕМІЩЕННЯ

Рух на західному кордоні України (в'їзд і виїзд)

Джерело: Державна прикордонна служба України (ДПСУ)

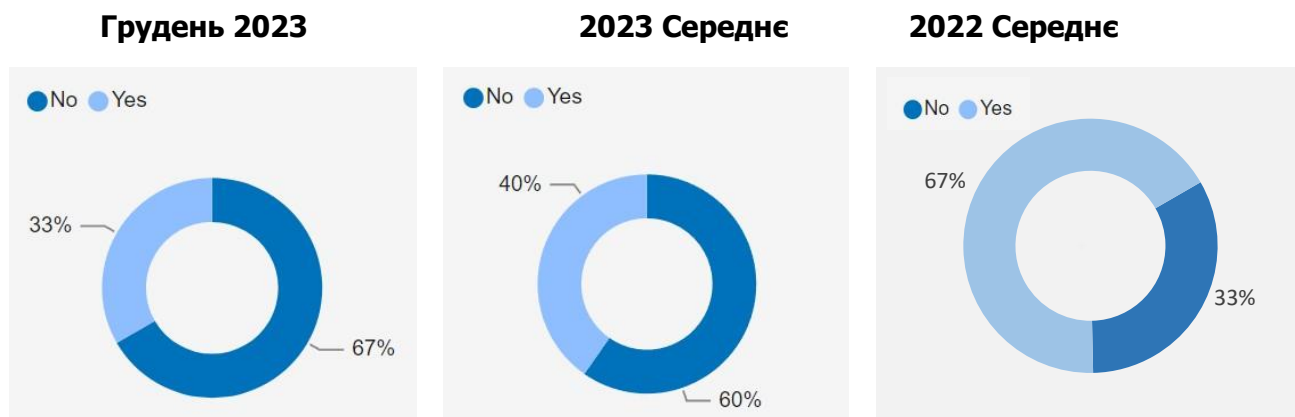
Примітка: Графік базується на даних, доступних публічно на ресурсах ДПСУ та стосується перетинів кордону з України з чотирма країнами: Польща, Словаччина, Угорщина та Румунія, і не включає дані щодо Молдови.

У грудні 2023 року в Україні в'їхало більше людей, ніж виїхало: **із перевищенням на в'їзд у 33,000 осіб**. Це відрізняється від ситуації в листопаді 2023, **коли кількість тих, хто в'їхав, була вищою на 28 000 осіб**. Порівняно з 2022 роком цифри відрізняються, коли за той самий період людей виїхало з України більше, ніж в'їхало через масовані обстріли та відключення світла на значній частині країни.

2. МОНИТОРИНГ КОРДОНУ

Спостерігається стійка тенденція до зниження кількості тих, хто вперше залишає Україну: з 50% у серпні до 33% у грудні. Ця цифра значно нижча за середній показник 2022 року, коли 67% опитаних протягом року вказали, що вони вперше залишили Україну після повномасштабного вторгнення. На графіку нижче показано як цифри змінювалися протягом 12 місяців.

Відсоток осіб, які виїжджають з України вперше

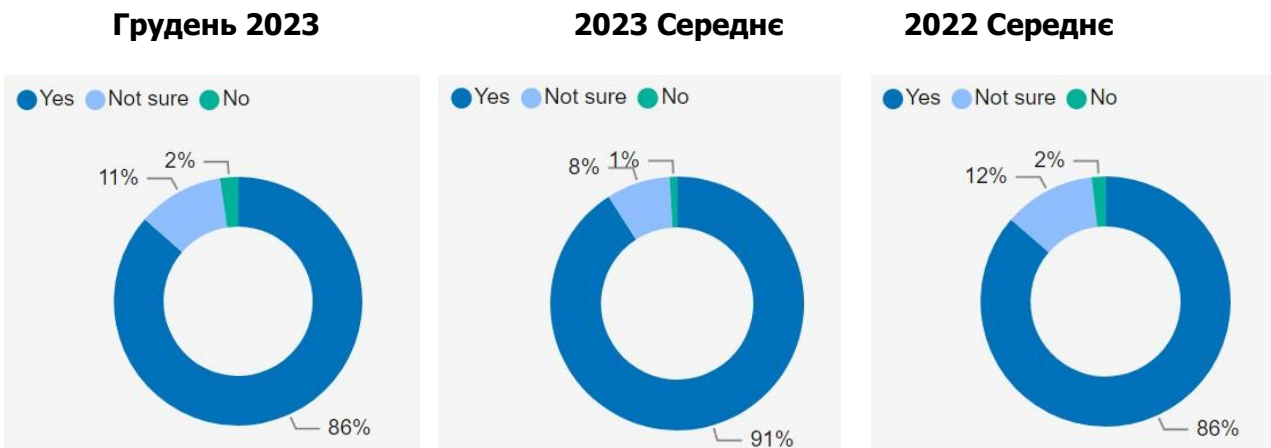

(Дані вище позначають відповіді людей, які повідомили, що виїжджають або покинули Україну в пошуках безпеки за кордоном)

У грудні 2023 року серед усіх опитаних людей, які шукали безпеки за кордоном, в якості основних причин виїзду з України були виділені: погіршення безпекової ситуації (97%); зруйнована або пошкоджена інфраструктура (5%); відсутність рішення щодо укриття (2%); призов (1%).

Протягом року зростає частка тих, хто назвав головною причиною виїзду з України погіршення безпекової ситуації. Ця частка була найвищою в грудні (97%) порівняно із середнім показником у 2023 році, який становив 63%, причому найменша частка (26%), які вказали на ситуацію з безпекою як причину свого від'їзду, спостерігалася в квітні 2023 року.

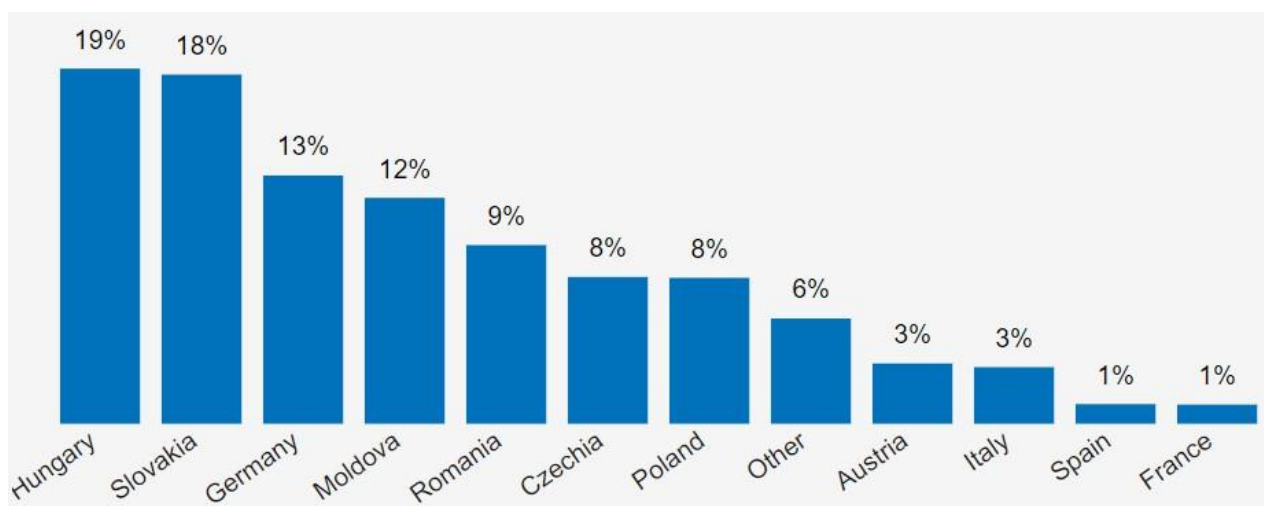
Кількість опитаних, які стверджують, що мають намір повернутися в Україну, якщо ситуація покращиться, дещо знизилася (на п'ять відсотків) наприкінці 2023 року і зараз є подібною до показників 2022 року після зростання протягом попередніх місяців 2023 року.

Відсоток осіб, які мають намір повернутися в Україну, коли ситуація покращиться

(Дані вище позначають відповіді людей, які повідомили, що виїжджають або покинули Україну в пошуках безпеки за кордоном)

Хоча відсоток опитаних осіб з усієї країни, які називають відсутність базових послуг причиною виїзду з України, знизилася і була близькою до нуля в грудні 2023 року (проти середнього показника за 2023 рік, який становив 14%), цей рівень вищий серед опитаних осіб із районів, розташованих поблизу лінії фронту (включаючи Донецьку, Миколаївську та Одеську області). Наприклад, чотири відсотки опитаних осіб із Донецької області зазначили основним фактором для виїзду відсутність електроенергії, опалення та води.

Протягом 2023 року Угорщина, Словаччина, Німеччина та Молдова були головними країнами, які українські біженці обрали своїм кінцевим пунктом призначення, тоді як у 2022 році Польщу обирали найбільше (24% опитаних).

Кінцеві пункти призначення українців у 2023 році

У грудні 2023 року біженці, які поверталися в Україну, здебільшого прямували до Одеської та Київської областей та міста Києва. Ця тенденція була подібною до середньої за 2023 рік.

Основними причинами повернення були возз'єднання з родиною (64%), догляд за родичами, які залишилися в Україні (35%), перевірка стану власного будинку/квартири (25%) та відсутність

доступу до медичної допомоги в країнах, що надали притулок (24%). Ці причини не змінилися порівняно з листопадом 2023 року.

Деякі спостереження, отримані під час моніторингу, включають:

- Групи осіб, які перетинають кордон, складаються переважно з таких категорій: люди, які відвідують родичів в Україні чи за кордоном; матерів, які через страх перед мобілізацією вивозять своїх синів допризовного віку з України; особи, які супроводжують людей з обмеженими можливостями; та військовослужбовці у відпустці, які виїжджають до своїх сімей у країни, що надають притулок. Близько $\frac{3}{4}$ тих, хто перетинає кордон - жінки.
- У той час як на кордоні з Польщею рух вантажівок частково відновлено, триваюча блокада окремих пунктів пропуску змусила деяких водіїв вантажівок змінити маршрути своїх поїздок до/з України через інші країни, що спричинило довший час очікування для пасажирів приватного транспорту на інших міжнародних кордонах, зокрема з Молдовою (наприклад, пункти пропуску Красноільськ і Мамалига).
- Повідомляється, що почастишали випадки, коли чоловіки призовного віку намагаються перетнути кордон поза пунктами пропуску. За словами прикордонників, такі спроби відбуваються щодня, в тому числі через природні перешкоди, наприклад річки. Моніторингові групи не мала можливості поспілкуватися з жодним з таких чоловіків, але зауважили, що у разі виявлення, їх передають до Національної поліції.
- Закриття пунктів пропуску (ПП) (наприклад, Могилів-Подільський та Бронниця) під час повітряної тривоги негативно впливає на подорожуючих (включаючи сім'ї з дітьми), які стоять у чергах у суворих зимових умовах, очікуючи відновлення роботи ПП, без обладнаних бомбосховищ для цивільних осіб.

3. ОНОВЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

7 грудня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову №1292, якою вніс зміни до постанови від 27 липня 1998 року №1147 «Про прикордонний режим». Зміни, зокрема, передбачають обов'язковість отримання від Держприкордонслужби дозволу для тих, хто хоче/має потребу в'їхати у п'ятикілометрову зону (прикордонну смугу) вздовж державного кордону. Ця вимога не поширюється в окремих випадках, зокрема щодо осіб, які в'їжджають у прикордонну зону з наміром перетнути державний кордон через пункти пропуску. Моніторингові групи партнерів УВКБ ООН повинна буде інформувати відповідні прикордонні загони про свою роботу, щоб продовжити роботу в прикордонній зоні.

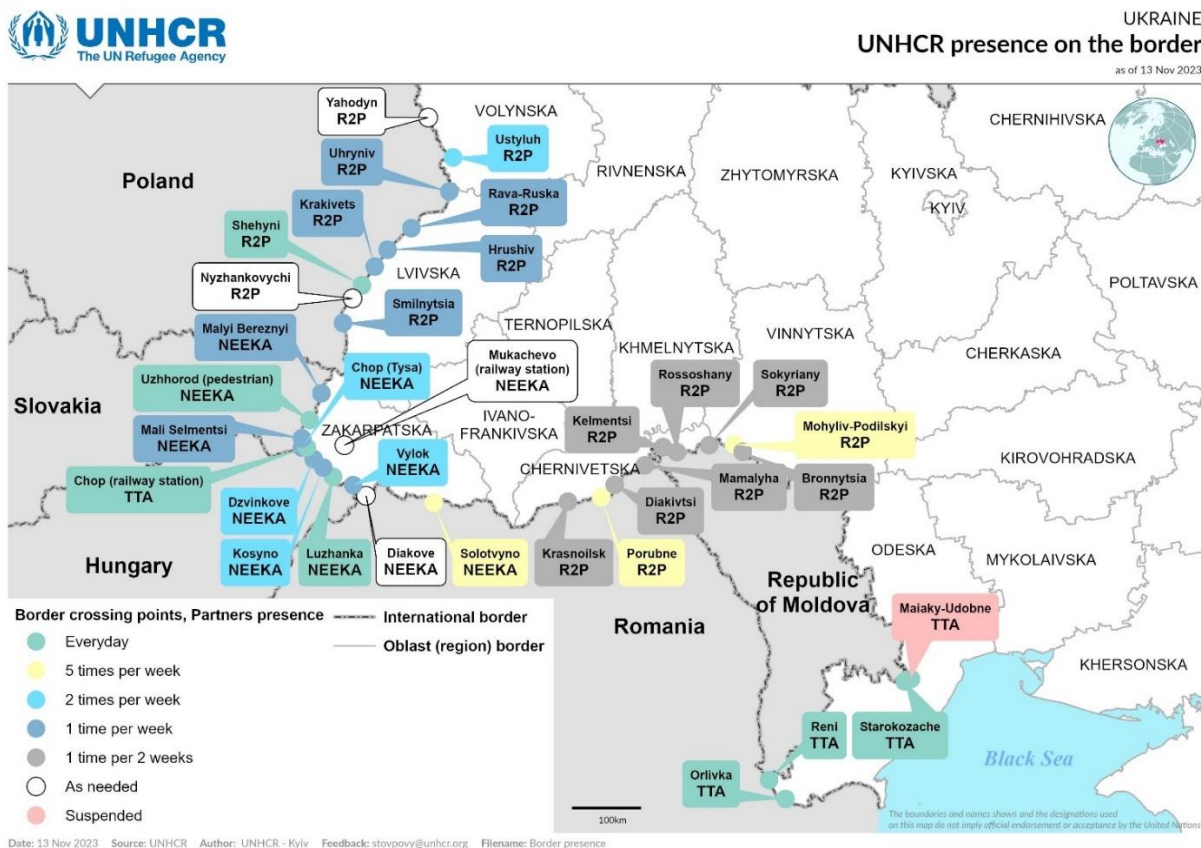
4. ДОПОМОГА, ЩО НАДАЄТЬСЯ НА КОРДОНІ

У грудні 2023 року партнери УВКБ ООН надали різні форми допомоги 1 210 особам, які перетинали кордон.

Протягом звітнього періоду партнери УВКБ ООН – «Право на захист», NEEKA та «Десяте квітня» – здійснили 301 моніторингових візитів до пунктів пропуску на кордоні з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та Молдовою. Під час цих візитів особам, які перетинають кордон, було надано комплекс послуг, у тому числі 1 149 – консультації щодо захисту, 234 – правову допомогу, 53 особам – соціальний супровід, 1 особі – транспортні послуги.

У грудні 15-20 громадянам низки африканських країн Держприкордонслужба України відмовила у виїзді з України за рішеннями про примусове повернення через незаконне перебування в Україні. Незважаючи на те, що всі мали дійсні паспорти та наказ про примусове повернення, прикордонники відмовили їм у виїзді на тій підставі, що вони не мали дійсних віз для в'їзду в ЄС. Юридичні партнери УВКБ ООН надають консультації та здійснюють перенаправлення.

Примітка до методології

Кількість опитаних у грудні 2023 р.: 3 271 (з них 64% жінок 18-59 років, 20% чоловіків 18-59 років, 8% жінок 60+ років, 9% чоловіків 60+ років та 1% осіб з інвалідністю).

У середині березня 2022 року УВКБ ООН розгорнуло групи моніторингу кордону через місцевих партнерів-НУО для надання інформації та допомоги людям, які перетинають кордон із країнами ЄС (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія) та Молдовою. Ці команди надають правову допомогу, консультації щодо захисту та соціальну підтримку людям, які залишають Україну в пошуках міжнародного захисту або повертаються в країну.

Моніторингові групи з питань захисту проводять індивідуальні бесіди з людьми, які виїжджають та в'їжджають з України. Метою цих співбесід є збір інформації про обставини особи, причини переїзду та її потреби у захисті. Методологія моніторингу кордону зосереджена на оцінці та реагуванні на захист і гуманітарні потреби людей, які перетинають кордон між Україною та країнами ЄС і Молдовою. Групи проводять інтерв'ю, збирають дані та надають необхідну підтримку з метою посилення заходів захисту та забезпечення благополуччя тих, хто перебуває в процесі переміщення.

Результати моніторингу ґрунтуються на індивідуальних інтерв'ю з людьми, які перетинають кордон, як на в'їзд, так і на виїзд з України, а також на інших спостереженнях прикордонників.